

מבוטל מכמות הסטארט אפים שאנחנו רואים. זה מעגל שמזין את עצמו ומסתדר מצוין. למדינה, יכול להיות שחלק מהאקזיטים מוקדמים מדי, אבל הפיתוי לזים הוא עצום: אלה סכומים מאוד גדולים של כסף. לאחרונה רואים שינוי חיובי נוסף - הסכום של האקזיטים הופך גבוה יותר משנה לשנה, ולא מזדריים כל כך לאקזיט, אלא מחכים קצת יותר, מבינים קצת יותר מה יש ביד, ואת הערך הגלום. להערכתך, יש היום כבר עשרות סטארט אפים בתל אביב, ששוים מאות מיליוני דולרים ואנחנו קוראים עליהן רק כשהאקזיט מגיע.

ענת כהן דייג: המקבילה של אקזיטים בשוק הביז טק היא מתן רישיון לשימוש בנכס, דהיינו התרופה או המכשור הרפואי, לחברות תרופות גדולות. אני לא חושבת שאנחנו צריכים להגיע בארץ למצב שכל חברה מביאה את הנכס לשוק בעצמה, אין לנו מספיק ידע או מספיק מימון לזה, אבל אנחנו צריכים להטות את הכף, כך שהעברת הנכס לא תהיה בשלבים מוקדמים של פיתוח שבהם מתן הרישיון מכניס הרבה פחות כסף לחברה ולמדינה אלא בשלבים מאוחרים. זו עבודה גם של הממשלה, גם של שוק ההון, גם של החברות, וגם של הזימים, ביחד.

יואב שלוש: צריך לבדוק מה קרה לחברה אחרי אקזיט. החברות הגדולות שרוכשות, רוכשות בהיקפים מאוד גדולים ובשנים האחרונות זו לא תמיד אותה קבוצה ותיקה. יש שחקנים חדשים, כמו פייסבוק, ebay, אפל, וחברות סיניות. אם בזמן שהחברה נקנתה היא הגיעה למסה קריטית, הסיכויים שהיא תגדל לאחר הרכישה הם גדולים מאוד. ניתן לראות זאת ברכישות שביצעו לאחרונה חברות כמו EMC ו-IBM, בהן חברות גדלו מאוד לאחר הרכישה. וזו כבר לא חברה, אלא מחלקה בחברה גדולה יותר.

יעקב מיכליני: אלמלא היו אקזיטים, לא היו לנו ההשקעות של האנג'לים ושל אחרים. כך למשל, אקזיטים שהתרחשו לאחרונה בתחום החקלאות מושכים השקעות בחקלאות. אבל צריך לזכור שכחברה מגייסת כסף ציבורי בשביל לממן ניסוי קליני או פיתוח בביזמ לדוגמה, זה לא אקזיט. האקזיט יהיה כשמוצר יימכר, החברה תימכר או שיוענק רישיון, לענקית פארמה שתשווק תרופה.

רותי אלון: אני חושבת שמיסוד חברות בתחום החקלאות והמוזון הוא חלק מטרנד. בישראל יש יכולות וגם ידע בתחום החקלאות ולכן כניסה לתחום היא הגיונית. הפיתוח פחות יקר ולכן קל יותר להגיע לנקודת אקזיט. נשאלת השאלה, האם עדיף לפתח חברות מתקדמות או לעשות אקזיט מהיר? טבעו של הזים הישראלי הוא הרצון להגיע להצלחה מהירה. כיום, קיימת התופעה שזים שזה המיזם הראשון שלו, נוטה לממש את פירות החברה מהר יותר מיזמים סדרתיים שרובם מעוניינים בפיתוח חברות גדולות ומפותחות יותר.

זמי אברמן: חברות תעשייתיות בתחום הביזמ יעסיקו יותר אנשים, כי בסטארט אפים יש כמות קטנה של נהנים, וכשבונים חברה לאורך זמן יש אנשים מהמעגל השני ומהשלישי שנהנים מההצלחה. צריך לעודד

יואב שלוש

רותי אלון

רני מאיר

ממד חינוכי: הסטארטאפיסטים המצליחים הופכים לדמויות לחיקוי ומעודדים צעירים לבחור במקצועות טכנולוגיים - המהווים את היתרון היחסי של מדינת ישראל ואת הבסיס לתחרותיות שלה.

נועם בנד: בתחומי הסייבר, אינטרנט, אפליקציות, מובייל וכדומה, אני רואה יזמים ומנהלים שעשו אקזיט הולכים ומקימים חברות נוספות. זהו חלק לא

קרנות לאומיות ודומיהן, קרנות הון הסיכון בעצמן וכמובן הזימים. כל המערכת הזאת עוברת תהליך של שינוי. אנחנו רואים היום סוגים חדשים לגמרי של השקעות מצד שחקנים חדשים מה שמייצר דינאמיקה חדשה. כמו בהייטק, גם בביזמק הדברים מתקדמים בקצב מהיר, כל השחקנים הזימים וקרנות ההון סיכון והממשלה, כולם צריכים להבין שהדברים מתקדמים, זאת אומרת לפעמים החלטה לא נכונה עדיפה על החלטה שלוקחת כמה חודשים. הדבר המשמעותי ביותר כלפי ישראל, זה הגלובליזציה. היום יום יכול להיות יום בישראל ואחרי שבוע וחצי לנסוע לניו יורק, ואחרי שבועיים וחצי לנסוע לסין, וכולם יקבלו אותו בשטיח אדום, עם כספים גדולים ותנאים. קרנות הון הסיכון האמריקאיות הגדולות שיושבות בישראל שואבות את הסטארט אפים לחו"ל אבל גם הרבה כסף נכנס לישראל בזכות הגלובליזציה. כמגמת על אנחנו צריכים לחשוב על הקשר שבין הזימות והפיננסים בצורה הרבה יותר עמוקה, לשמר את היתרון התחרותי לטווח הארוך ולהבין ולעצב את המנגנונים החדשים הללו.

קרין מאיר רובינשטיין: התופעה של האקזיטים טובה לזים ולמשקיעים, אך אתם רואים את כל העניין של התועלת הלאומית בתוך כל המשוואה הזאת?

אבי חסון: לתופעת האקזיטים צדדים חיוביים ושליליים. החברה הנמכרת לא מתפתחת לכדי חברה ישראלית בינונית או גדולה. כתוצאה מכך, נגרע מהמשק פוטנציאל תעסוקתי מבחינת מגוון והיקף משרות. כמו כן, מנהלי החברות מחמצים הזדמנות להתנסות על בשרם ולשכלל את כישורי הניהול והשיווק החיוניים ליכולת להתחרות בשוק הגלובלי. והידע שנוצר במהלך הפיתוח הטכנולוגי מיוצא אל מחוץ לארץ. אבל המדינה מרוויחה מסים המשרתים את טובת הכלל. הפרטים שהתעשרו עשויים להפוך בתורם למשקיעים (אנג'לים) ולמנטורים של יזמים צעירים יותר. כך, פירות האקזיט חוזרים לשוק ומטפחים את סקטור ההייטק. בנוסף, עובדי החברה שנמכרה עשויים להיחשף לשיטות ניהול ועבודה אחרות, לסטנדרטים גבוהים ולשוקים חדשים תחת הבעלים החדשים אשר אלמלא כן היו צריכים לעשות את הדרך הארוכה כדי להשלים את פערי הידע. לתופעה יש גם

איחודים ושינופי פעולה עם חברות ענק ברחבי העולם, והופכות בעצמן לשם דבר בתחום. סממן נוסף להתבררות התעשייה הוא הופעתם של יזמים סדרתיים שכבר הקימו חברה בהצלחה וכיום מובילים חברות חדשות.

כפי שנאמר, האתגר המרכזי העומד בפני התחום כיום הוא המימון. תחום מדעי החיים זקוק למשאבים גדולים יותר של זמן וכסף על מנת להגיע לאבני דרך משמעותיות. למרות הפריחה והגידול בהשקעות, ניתן לומר שעוד יש לאן לצמוח על מנת לממש את מלוא הפוטנציאל של החברות הישראליות.

מבחינה מימונית, החלק הארי של שוק ההון המשקיעים המוסדיים, לרוב אינו מקיים אינטראקציה ישירה עם חברות ההייטק והסטארט אפים. ההשקעות הפרטיות בחברות עתירות סיכון מתבצעות דרך מתווכים פיננסיים שונים, אשר קרנות ההון סיכון מהוות חלק משמעותי מהם. כיום יש מקום לשיפור המעורבות של המוסדיים בהשקעות פרטיות בהייטק. לשם השוואה, מידת החשיפה של קרנות הפנסיה בארה"ב לקרנות הון סיכון עומדת על בין 1% ל-2% בעוד שבפנסיות הגדולות בישראל היא עומדת על כ-0.2% בלבד. ברור לנו לחלוטין שמהלך מוצלח לרתימת המוסדיים לקטר ההייטק הוא בעל משמעות רבה למשק כולו. הקרנות מתחילות להיות רלוונטיות מסבב A (A round). שם מתבצע "הכיווץ" המשמעותי מבחינת מספר החברות אשר מצליחות לגייס. ייתכן שהדבר נובע מקושי בגיוס כספים של הקרנות המוביל לתהליך סלקטיבי יותר, או שמדובר במחסור בחברות טובות ובשלות מספיק לצורך השקעה. רתימת כספי המוסדיים להשקעה דרך קרנות ההון הסיכון עשויה לשפר את הקצאת המשאבים לחברות מבטיחות בתחילת דרכן. עם זאת, יש לזכור שהקרנות אינן נכנסות בשלב ההתחלתי של הפיתוח, שמאופיין בהשקעות של עד 1.5 מיליון דולר. תכניות המדען מציעות פתרונות כגון תכנית החממות הטכנולוגיות ותכנית חברות מתחילות, בדיוק עבור אותן החברות הצעירות אשר מתקשות בגיוס הכספים בשלבים המוקדמים יותר.

ישע סיון: האקזיטים של יצירת חברות חדשות מורכב מארבעה שחקנים: הממשלה, הכסף הגדול (קרנות פנסיה,